

БРАТСТВОТО В БЕЛОГРАДЧИК¹⁾

Дафина М. ИГНАТОВА

Abstract. In the late 1940s there was a Religious Society (Bratstvo) in Belogradchik. This is a narrative for the social activity of that society. A trip to the Rila Monastery in 1946 is described. This communal activity was not favoured by the local government of the town.

Keywords: orthodox religion, social activity, Belogradchik, Rila monastery

След 9 септември 1944 година към белоградчишката черква „Св. Георги Победоносец“ бе създадено т.н. Братство – доброволна организация за разпространение на религиозна просвета. Братството обединяваше сравнително голям брой православни християни – предимно жени от средна и напреднала възраст. То се ръководеше от енорийния свещеник Атанас Пешев. В същата черква по това време служеше и свещеник Иван Флоров. (Тези свещеници до днес [1973] продължават службата си).

Членовете на Братството ежеседмично се занимаваха с четене на религиозна литература. Сбирките се провеждаха редовно всеки петък от 14 часа в сградата на Архиепископското наместничество. (Тази сграда се

намира в черковния двор). Четеше обикновено някой от свещениците или един младеж на име Яким (фамилията не помня). Последният работеше в Архиепископското наместничество. Понякога четец бе някой от членовете на Братството. Най-често това бе Ката Лазаровска. Тези сбирки се посещаваха и протичаха с успех.

Към Братството след внимателен подбор бе организиран черковен хор, в който участваха около 20 жени. Хорът се занимаваше с нотна пеене. Яким бе диригент и репетициите се провеждаха ежеседмично. Всяка хористка имаше нотни тетрадки, в които бяха записани изучаваните песни и тропари. Хорът участваше в празничните и неделните религиозни служби. От хористките си спомням: Цеца Тупарска, Динка Магдина, Графа Цолова, Райна Николова, Верка Тупарска, Любка Тупарска, Иванка (Фанчето) Траянова (починала), Йорданка Иванова (Гуньовица) (починала). Аз пеех сопран.

Братството организира две големи екскурзии.

През август 1946 година посетихме Рилския манастир и там престояхме 4 дни. Посещението ни съвпадна с голям религиозен празник и там имаше братства и от други градове – България отбелязваше 1000 годишнината на Рилския манастир и на неговия патрон Св. Иван Рилски. Нашият хор, заедно с хорове на други братства, взе участие в църковните песнопения. Посетихме всички забележителни места в и около манастира. В кинозалата на манастира присъствахме на прожекция на филм, посветен на живота и делото на св. Иван Рилски, покровител на манастира и на българския народ. Видяхме и добре запазените мощи на св. Иван. В двора на манастира имаше едно старо ябълково дърво, за което съществува поверието, че дарява със здраве и домашадие вярващите. Богомолците отнасяха със себе си парченца от него. Видяхме и мястото, където е бил погребан през 1943 година българския цар Борис

III. От тази екскурзия остана една снимка, на която са снимани 50 участници в екскурзията (някои от участниците не са снимани).

Приложената скица е направена по тази снимка. Сниманите там белградчичани са: 1. Вена Бранкова; 2. Стоянка Начкова (на Стоката); 3. Ката Лазаровска; 4. Гинка Георгиева; 5. Дафина Игнатова; 6. Ката

Гимиджийска; 7. Георги Абаджийски; 8. Свещеник от манастира; 9. Мария Елицина (починала); 10. Иванка Забунова (починала); 11. Снаха на Велика Тупарска, македонка; 12. Яким, диригент на църковния хор, църковен певец; 13. Вълка Гачева (починала); 14. Елена Стакевска (починала); 15. Вълкана Стаменова (на печатара, починала); 16. Стефана Иван Димитрова (на оръжейника, починала); 17. Иванка Тупарска (починала); 18. Еленка Григорова; 19. Зорка Мирчева (починала); 20. Надка Панова, съпруга на поп Пешев; 21. Коста Забунов (син на Иванка Забунова); 22. Милка Стефанова (на Кураж); 23. Мика Георгиева (на Стоката, починала); 24. Йорданка Лазарова (тъща на Владо Пунчев, починала); 25. Цеца Тупарска; 26. Свещеник Атанас Пешев, водач на групата; 27. Магдалуша Тодорова; 28. Тинка Копчина (починала); 29. Николина Абаджийска (починала); 30. Баба Иванка, майка на поп Пешев (починала); 31. Милчо Тодоров, син на Магдалуша Тодорова (починал); 32. Мита Бързийска (починала); 33. Мика Вълчева; 34. Ценка Абаджийска, съпруга на Георги Абаджийски; 35. Еленка Статева; 36. Райна Николова; 37. Мария Върбицина (починала); 38. Божидар поп Пешев; 39. Нада Гатева (починала); 40. Цеца Цокова; 41. Графа Цолова; 42. Иванка Атанасова (на Атанас Марин, починала); 43. Мария Тупарска (починала); 44. Василка Тупарска; 45. Венета Ванева (починала); 46. Живка Владова; 47. Севда Идакиева (починала); 48. Велика Тупарска (починала); 49. Иван Петков (Рочкин, починал); 50. Идаки Любенов; 51. Божана Димитрова.

Другата година посетихме Бачковския манастир. С камион заминахме за гара Орешец, а от там през София и Пловдив с влак стигнахме до целта си. Тази екскурзия също бе с много участници. В манастира престояхме 3 дни.

Една-две години по-късно Братството като религиозна организация се разтури.

БЕЛЕЖКИ

1. Непубликуван текст, машинопис, 1973 год. Авторът: Дафина Матей Игнатова, по баща Атанас Живкова (25 август 1893 г., гр. Белоградчик – 18 август 1983 г., гр. Белоградчик).

РЕДАКЦИОНЕН КОМЕНТАР (Б.В. Тошев)

Баба ми е писала този текст, когато е била на 80 години. Изглежда ми чудно, че е разпознала всички свои съграждани на снимката от Рилския манастир, правена 27 години по-рано. Навярно в наши дни никой от показаните на снимката хора не е между живите. В книга на проф. Иван Денев (1937-2014), б. декан на Богословския факултет на Софийския университет се упоменава Братството в Белоградчик. Ето един от публикуваните от проф. Денев (2008) документи – характеристика на свещеник Атанас Пешев, изпратена от Белоградчик по предназначение:

ХАРАКТЕРИСТИКА

Свещ. А. Пешев е роден в с. Дреновец, Ломска околия. Произхожда от средно заможно земеделско семейство. След завършване на педагогическата гимназия в гр. Лом, става учител, а в последствие завършва БФ. Политическата му принадлежност преди 9.IX.1944 г. не ни е известна, но ни е известно, че е бил в услуга на власт(т)а. Сега е безпартиен, но вражески настроен към ОФ власт. Активно участие в борбата срещу съпротивителното движение не е вземал. В Отечествената война не е участвувал.. Не е засегнат от специалните закони на ОФ власт, като закона за народния съд, национализацията и пр. За Архиерейски наместник идва в гр. Белоградчик след 9.IX.1944 г., посрещнат не много дружелюбно от прогресивното гражданство. Веднага след

пристигането си се заема с организирането на християнско братство, като групира около себе си най-реакционно настроените елементи в града – близки на засегнати от народния съд, заслепени в християнството жени и пр. Цялото, командвано от него, “Християнско братство” и сега има най-отрицателно отношение към всички начинания на ОФ власт от политически, стопански и др. характер. В изборите за народни съветници, проведени на 15.V.т.г. той е гласувал открито с ОФронтовската бюлетина, обаче цялото братство гласува с бяла хартия, вражески лозунги и пр. Той можа да организира масово постене, поклонение, но досега не може да изведе братството или поне отделни негови членове в нито една политическа, стопанска или друга акция на властта, включително и акцията против войната.. Изолирал се напълно от прогресивното гражданство, свещ. А. Пешев почти не се вижда в града и не взема абсолютно никакво участие нито в благотворителна, нито в организации, нито пък в просветно-културния живот на града. По-демократично настроените свещеници от околията не го обичат, а и той често ги спъва в някои техни общи прояви. В последните дни например, той не е позволил на двама свещеници да участвуват в краткотраен курс за счетоводители при ТКЗС стопанства, което с нищо не би накърнило службата им, а би било от полза за тия стопанства, което показва отрицателното му отношение към тях. В морално отношение не е напълно издържан. Материалното му положение не е лошо. Има свои имоти в родното си село Дреновец, а такива и на жена му в гр. Белоградчик. Общо взето свещ. А.Пешев не е подходящ за Архиерейски наместник и не трябва да остане повече на тоя пост.

(ОНС Белоградчик Изх. № 369 от 29.І. 1949 до ДИ, вх.№ няма)
Председател: (п) Не се чете Реф.”Кадри”: (п) Не се чете

ЛИТЕРАТУРА

Денев, И. (2008). *Българската православна църква под комунистическа власт (1944-1989)*. София: Издание на автора.

